

PÄIJÄT-HÄMEEN
hyvinvointikuntayhtymä

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2019

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän yhtymäkokoukselle

Sisällysluettelo

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	3
2. TARKASTUSLAUTAKUNTA	4
2.1 Tarkastuslautakunnan arviointityön lähtökohdat ja toimintamuodot	5
2.2 Sidonnaisuusrekisteri.....	6
3. EDELLISEN VUODEN ARVIINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	7
4. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	8
4.1 Asiakas	8
4.2 Vaikuttavuus.....	9
4.3 Tuottavuus.....	10
4.4 Henkilöstö.....	11
5. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	12
6. MUIDEN TOIMIALAKOHTAISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	13
6.1 Yhtymän johto.....	13
6.2 Strategia- ja tukipalvelut.....	13
6.3 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	14
6.4 Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	15
6.5 Perhe- ja sosiaalipalvelut	16
6.6 Ympäristöterveyskeskus	16
7. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	17
8. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS YHTYMÄKOKOUKSELLE	18

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Arvoisat lukijat,

Hyvinvointiyhtymän toimintavuosi 2019 oli erittäin monivaiheinen, jopa dramaattinen. Toimitusjohtaja jätti tehtävänsä nopealla aikataululla keväällä, kesällä Lahden kaupunkiin kohdistunut kyberhyökkäys sekoitti ICT-järjestelmät ja syksyllä käytiin raskaat yhteistoimintaneuvottelut.

Positiivista on, että kaiken tämän keskellä Yhtymän saama palvelupalaute on edelleen hyvää. Ydin-tehtävien hoito kentällä on siis onnistunut.

Edellisvuoden tapaan lautakunta tarkasteli sekä yhtymäkokoukseen nähden sitovia tavoitteita että talousarvion tekstiosassa esitettyjä tavoitteita. Toiminta on ollut asetettujen tavoitteiden suuntaista ja asioissa on edetty, mutta useissa kohden lopullinen tavoite on vielä saavuttamatta.

Sekä omistajien että organisaation olisi hyvä pohtia tavoitteiden asettamista edelleen huolellisemmin. Niiden tulee olla sekä mitattavia että realistisia.

Lautakunnan työskentely on sujunut edelleen hyvässä hengessä ja tehokkaasti. Saimme sähköiset kokouskäytännöt nopeasti haltuun kevään poikkeusolojen keskellä. Uusi työskentelytapa oli perinteistä raskaampi ja aikataulumuutokset loivat kiireen tuntua.

Kiitän lautakuntaa ja yhteistyötahoja kuluneesta vuodesta.

Pekka Törrönen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Kuvassa vasemmalta oikealle: Pirjo Riikonen, Tero Mäyrä, Soile Kyntäjä, Pekka Törrönen ja Seppo Koskinen.

Tilikauden aikana tarkastuslautakunnassa ovat toimineet:

Jäsen

Pekka Törrönen, Orimattila, pj
Seppo Koskinen, Lahti, vpj
Soile Kyntäjä, Asikkala
Pirjo Riikonen, Heinola
Tero Mäyrä, Hartola

Varajäsen

Markku Viljanen, Orimattila
Sanna Mäkinen, Lahti
Katja Riihilahti, Asikkala
Pirjo Tuovinen, Heinola
Antti Härkönen, Padasjoki

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut HT, JHT Kirsi Sova KPMG Oy:stä.

Tilintarkastuksesta on vastannut tilintarkastusyhteisö KPMG Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Jorma Nurkkala.

2.1 Tarkastuslautakunnan arviointityön lähtökohdat ja toimintamuodot

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty Kuntalain 14. luvussa ja kuntayhtymän hallintosäännössä. Tarkastuslautakunnan asettaa tehtävänsä yhtymäkokous. Valtuusto on kuntalain 14 luvun 121 §:n mukaan asettanut tarkastuslautakunnan toimikaudekseen hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kuntayhtymässä toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida onko kuntayhtymän toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja huolehtia kuntayhtymän tarkastuksesta sekä valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös valmistella kuntayhtymän hallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Kuntayhtymän hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tehtävien suorittamista sekä tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi sekä huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat ja tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toimintansa tueksi tarkastuslautakunta on laatinut koko vaalikauden 2017–2020 kattavan arviointisuunnitelman. Arviointisuunnitelmassa on esitetty ne toimialueet tai muut aihealueet, jotka otetaan kunakin vuonna syvällisemmän arvioinnin kohteeksi. Suunnitelma täsmennetään työohjelmaksi vuosittain. Tarkastuslautakunta on laatinut arvioinnin työohjelman vuodelle 2019.

Vuoden 2019 arvioinnin kohteiksi valittiin ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus, vanhustalouksien valvonta, terveys- ja sairaanhoitopalvelut, perhe- ja sosiaalipalvelut, Strategia ja tukipalvelut, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso- liikelaitos. Edellä mainittujen asioiden lisäksi tarkastuslautakunta on vuoden 2019 arviointityössään käsitellyt yhtymän hallintoa, riskienhallintaa, talouden toteutumaa ja muutosohjelmaa vuosille 2020-2024 sekä ensihoidosta laadittua selvitystä. Tarkastuslautakunta on käsitellyt arvioinnissaan myös henkilöstöasioita monesta eri näkökulmasta. Tarkastuslautakunta on seurannut lakisäätteistä tilintarkastusta. Tarkastuslautakunta on seurannut hallituksen päätöksiä. Tarkastuslautakunta on myös seurannut koronaepidemiaan varautumista. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain yhtymäkokoukselle osoitetussa arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunta kuuli arviointia varten seuraavia yhtymän viranhaltijoita ja muita asiantuntijoita:

1. Marina Erhola, kuntayhtymän johtaja
2. Veli Penttilä, hallintojohtaja
3. Antti Niemi, talousjohtaja ja Paula Rynnänen, talousjohtaja
4. Jouni Peltomaa, toimialajohtaja, strategia- ja tukipalvelut
5. Mika Forsberg, toimialajohtaja, perhe- ja sosiaalipalvelut
6. Juhani Sand, toimialajohtaja, terveys- ja sairaanhoitopalvelut
7. Ismo Rautiainen, toimialajohtaja, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus
8. Marja-Liisa Kaaronen, palvelupäällikkö, vanhustalouksien valvonta
9. Tuomo Nieminen, toimialajohtaja, terveys- ja sairaanhoitopalvelut
10. Ville Lehtinen, infektiosairaudet ylilääkäri
11. Erja Saari, henkilöstöjohtaja
12. Kari Lempinen, hallituksen puheenjohtaja
13. Asko Saari, muutosjohtaja
14. Hannu Puolijoki, johtajaylilääkäri, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

15. Tuula Nieminen, pääluottamusmies SuPer
16. Linda Sydänmäki, pääluottamusmies Juko
17. Kirsi-Maarit Lehtimäki, pääluottamusmies Tehy
18. Kari Soppi, pääluottamusmies JHL
19. Senja Kuiri, hallintoylihoitaja
20. Eija Immonen, hoitotyön päällikkö
21. Mervi Luoma, ylihoitaja
22. Pirjo Orre, ylihoitaja
23. Anu Poikola, palvelupäällikkö
24. Pertti Sopanen, hallintoylihoitaja
25. Tarja Halme, osastonhoitaja
26. Tuija Sulonen, ylihoitaja
27. Marketta Koskinen, osastonhoitaja

Lisäksi tilintarkastaja JHT, KHT Jorma Nurkkala KPMG Oy:ltä raportoi tarkastuslautakunnalle lakisääteisestä tilintarkastustyöstä.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2019 arviointiin liittyen välillä elokuu 2019-huhtikuu 2020 yhteensä 17 kertaa.

2.2 Sidonnaisuusrekisteri

Vuoden 2015 kuntalain (410/2015) hallintoa ja johtamista koskevat säännökset tulivat voimaan 1.6.2017 lukien. Lain 121.1 §:n ja 5 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset yhtymäkokoukselle tiedoksi. Tarkastuslautakunta on käsitellyt ja hyväksynyt kuntayhtymälle toimitetut sidonnaisuusilmoitukset ja päättänyt toimittaa ne yhtymäkokoukselle tiedoksi.

3. EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunta kiinnitti vuonna 2018 erityistä huomiota moniin eri asioihin, joihin yhtymän hallitus vastasi syksyllä 2019. Tarkastuslautakunta toteaa, että saadut vastineet olivat perusteellisia. Tarkastuslautakunta esittää, että arviointikertomuksen johdosta annettu vastine huomioidaan seuraavan vuoden suunnittelussa. Tarkastuslautakunta on arvioinut saamiensa vastineiden perusteella vuoden 2018 keskeisiä tavoitteita, joita ei ole saavutettu. Arviointeihin palataan vuoden 2019 sitovien tavoitteiden ja toimialakohtaisten tavoitteiden arvioinnin yhteydessä.

4. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Yhtymävaltuusto on asettanut talousarviossa kuntayhtymän toiminnalle vuodelle 2019 sitovia toiminnallisia tavoitteita neljästä eri näkökulmasta: asiakas, vaikuttavuus, tuottavuus ja henkilöstö. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden toteutumista näkökulmittain.

4.1 Asiakas

ASIAKAS				
Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio
Edistämme valinnanvapautta ikääntyneiden ja kuntoutuksen palveluissa	Kotihoidon ja avokuntoutuksen palveluseteliasiakkuuksien määrä	Palveluseteliasiakkuudet lisääntyvät 20 % kotihoidossa ja 10 % avokuntoutuksessa	Tavoite saavutettu kuntoutuksen osalta, mutta ei kotihoidon osalta	Tavoitetta ei saavutettu kotihoidon osalta. Tarkastuslautakunta suosittaa, että valinnanvapauden mahdollisuudet tarkastellaan ja tehdään tarvittavat kustannustehokkuuslaskelmat.
Sähköisen asiainnin kehittäminen	Käyttöön otetut palvelut	Sähköiset palvelut, Omaolo (älykäs oirearvio), chat, etävastaanotto ja sähköiset lomakkeet otettu käyttöön asiakasohjausprojektin tavoitteiden mukaisesti	Avovastaanotto toiminnassa sähköiset palvelut otettiin käyttöön asiakasohjausprojektin tavoitteiden mukaisesti.	Asiakasohjausprojektin tavoitteet eivät selviä riittävästi tavoiteasetannasta. Tästä johtuen sähköisen asiainnin tavoiteasetanta on epätarkka ja siten mittarikin jää epätarkaksi.
Kiireiseen asiaan nopea apu	Avovastaanoton kiireajat	90 % 1 vrk kuluessa	100 % 1 vrk kuluessa	Tavoite on saavutettu.
Kiireetön hoito kohtuujassa avosairaanhoito	Avosairaanhoito kiireetön (T3)	50 % 7 vrk 100 % 21 vrk	87 % 7 vrk 98 % 21 vrk	Tavoite on saavutettu. Tavoitetta ei saavutettu.
Kiireetön hoito kohtuujassa suunterveydenhuolto	Suunterveydenhuolto kiireetön hoito (T3)	50 % 14 vrk 100 % 28 vrk	68 % 14 vrk 87 % 28 vrk	Tavoite on saavutettu. Tavoitetta ei saavutettu.
Päivystyksessä nopeasti lääkärille	Akuutti24:ssä lääkäriin	75 % tunnin kuluessa	52 % tunnin kuluessa	Tavoitetta ei saavutettu. Toteutuma jäi huomattavasti tavoitearvosta.
Terveyspalveluita kotiin	Ei siirtoon johtaneet ensihoitotehtävät	45 % tehtävistä	48 % tehtävistä	Tavoite on saavutettu.
Erikoissairaanhoitoon sujuvasti	Hoidonvarauksesta hoitoon	85 % 3 kk kuluessa	72 % 3 kk kuluessa	Tavoitetta ei ole saavutettu.

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntien palvelut tulee ensisijaisesti vastata palvelutarpeeseen ja olla kustannustehokkaita sekä laadukkaita.**
- **Tarkastuslautakunta suosittaa, että tuottavuuden osalta tavoitteen määrittelyyn kiinnitetään huomiota. Lisäksi mittarin tulee mitata asetettua tavoitetta.**
- **Päivystyksessä nopeasti lääkärille: Tavoite oli vuonna 2018 90 %, jota ei saavutettu resurssillisyydestä huolimatta. Tavoitetta laskettiin vuodelle 2019 75%:iin, jota sitäkään ei ole saavutettu. Tarkastuslautakunta esittää, että päivystyksen osalta etsitään ratkaisuja, joilla voidaan saavuttaa asetetut tavoitteet.**

4.2 Vaikuttavuus

VAIKUTTAVUUS				
Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio
Kotona koko elämä	Väestöennusteseen suhteutettu 75 vuotta täyttäneiden kotona asuvien osuus	92,5 %	92,4 %	Tavoitetta ei ole saavutettu. Toteutuma alitti vain hieman tavoitearvon.
Lasten ja nuorten kodin ulkopuolisten sijoitusten vähentäminen	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus 0–20-vuotiaista	<1,45 %	1,77 %	Tavoitetta ei saavutettu.
Laitoshoidon tarpeen vähentäminen lastensuojelussa	Laitoshoidon osuus kaikista hoitopäivistä	<30 %	40,60 %	Tavoitetta ei saavutettu.
Ympäri vuorokautisen asumispalvelun vähentäminen vammaispalveluissa	Asumisvuorokaudet	Asumisvuorokaudet laskevat 1 %	-2,70 %	Tavoite on saavutettu.
Ympäri vuorokautisen asumispalvelun vähentäminen päihde- ja mielenterveyspalveluissa	Asumisvuorokaudet	Asumisvuorokaudet laskevat 1 %	0,80 %	Tavoitetta ei saavutettu.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntien kanssa	Ympäristöterveydenhuollon tiedotteet eri viestimissä	Vähintään 20 kpl / v	Toteuma 145%, ympäristöterveydenhuollon tiedotteita julkaistiin 29 kpl, joista 7 kpl liittyi vesihuollon häiriötilanteeseen.	Tavoite on saavutettu.
Turvallisesti työssä kausiepidemiankin aikana	PHKS:n koko henkilöstön influenssarokotettavuus	>80 %	Toteutuma 88 %	Tavoite on saavutettu.
Ympäristöterveydenhuollon säännöllisen valvonnan toteutuminen (elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, tupakkalaki)	Valvontasuunnitelman toteutuminen	Toteuma >90 % kaikilla lakialoilla	Toteutuma 94-99 %	Tavoite on saavutettu.

- **Tarkastuslautakunta suosittaa edelleen kehittämään lastensuojeluun toimintamalleja, jotka mahdollistavat varhaisen puuttumisen.**
- **Lastensuojelun asiakasmäärän edelleen jatkuva kasvu vaatii palvelurakenteen tarkastelua ja lisäresursseja. Tarkastuslautakunta suosittaa selvittämään lastensuojelun laitoshoidon toteuttamista osittain omana tuotantona.**
- **Tarkastuslautakunta suosittaa, että vaikuttavuuden osalta tavoitteen määrittelyyn kiinnitetään huomiota. Lisäksi mittarin tulee mitata asetettua tavoitetta.**

4.3 Tuottavuus

TUOTTAVUUS				
Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio
Kunnille edulliset palvelut	Kuntamaksu-osuudet	621,5 M€	653,2 M€	Tavoitetta ei saavutettu.
Panostamme kotikuntoutukseen	Kotikuntoutuksen asiakasmäärä	Käyntimäärä kasvaa 10 %	Käyntimäärät laski 5 %	Tavoitetta ei saavutettu.
Osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy	Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä	kasvaa >15 %	Asiakasmäärä kasvanut +19,5% verrattuna TP2018.	Tavoite on saavutettu.
Ulkokuntamyynä	Myynti euroissa	Kasvaa 11 M€	Toteutuma 10 M€	Tavoitetta ei saavutettu.
PHKS kiinteistö	Hankesuunnitelman aikataulu	Suunnitelman mukainen vanhan osan purku tehty ja uudisrakennus käynnistynyt	Toteutunut suunnitelman mukaisesti aikataulussa.	Tavoite on saavutettu.
Oman toiminnan tuottavuus	DRG-tuottavuus	Kasvaa 2 %	Kirjaamishaasteiden vuoksi luotettavaa DRG-tuottavuuden kasvua ei ole saatavilla.	Tavoitteen saavuttamista ei voi arvioida. Tarkastuslautakunta kiinnittää tähän erityistä huomiota ja toivoo, että oman toiminnan tuottavuuden tarkastelu asetetaan seuraavan vuoden sitovaksi tavoitteeksi.
Optimoitu toimipaikkaverkosto	Toimipisteiden määrä	Toimipisteiden määrä laskee 5 %	Toimipisteiden määrä laskenut 204 toimipisteestä 187 toimipisteseen vuoden 2019 aikana, vähennystä 8%.	Tavoite on saavutettu.

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntien palvelut tulee ensisijaisesti vastata palvelutarpeeseen ja olla kustannustehokkaita sekä laadukkaita.**
- **Kuntayhtymän tehtävä on ensisijaisesti palvella jäsenkuntien asukkaita eikä tuottaa ulkokuntalaisille palveluita pelkästään taloudellisin perustein.**
- **Tarkastuslautakunta suosittaa, että tuottavuuden osalta tavoitteen määrittelyyn kiinnitetään huomiota. Lisäksi mittarin tulee mitata asetettua tavoitetta.**

4.4 Henkilöstö

HENKILÖSTÖ

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio
Työhyvinvointi	Kokonaisarvio	Paranee vuoden 2018 tasosta	Vuonna 2019 ei työhyvinvointitutkimusta toteutettu. Suunniteltu toteuttaa joka toinen vuosi.	Tavoitetta ei saavutettu.
Työterveys	Sairauslomapäivien määrä	Vähenee 1 pv/htv	Sairauslomapäivien määrä on laskussa ollen 2018 19,6 kalenteripäivää/htv ja 2019 19,5 kalenteripäivää/htv.	Tavoitetta ei saavutettu.
Henkilöstön saatavuus	Sosiaalityöntekijän virkojen täyttöaste	>95 %	0,95	Tavoitetta ei saavutettu.

- **Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstö on kuntayhtymän tärkein voimavara ja siksi työhyvinvoinnin parantamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Työhyvinvointi ei ollut tavoitellulla tasolla 2018. Vuonna 2019 mittausta ei suoritettu. Tarkastuslautakunta suosittelee, että työhyvinvoinnin mittaus suoritetaan vuosittain.**
- **Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sairauslomapoissaolojen korkeaan määrään.**
- **Tarkastuslautakunta katsoo, että kuntayhtymätasolla sitovia toiminnallisia tavoitteita henkilöstön osalta tulee lisätä ja tavoitteet tulee asettaa mitattavaan muotoon, kuten olemme todenneet vuoden 2018 arviointikertomuksessa.**
- **Tarkastuslautakunta suosittaa, että yhtymän johto ja järjestöjen luottamusmiehet kehittävät yhteistyön muotoja ja säännölliset tapaamiset turvaavat ajankohtaisen tiedon saamisen henkilöstölle. Tarkastuslautakunta suosittaa esittämään henkilöstösuunnitelmassa seuraavalle vuodelle eri tapoja, joilla lisätään henkilöstön tiedonsaantia, hyvää yhteistyötä ja työhyvinvointia.**
- **Tarkastuslautakunta suosittaa, että yhteistoimintamenettelyssä sovittujen toimenpiteiden vaikutukset henkilöstöön arvioidaan.**
- **Yt-neuvottelujen seurauksena henkilöstön työhyvinvointiin ja tiedotukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.**
- **Rekrytoinnit ovat hidastuneet yt-prosessin seurauksena ja lyhyet määräaikaiset virka/työmääräykset vaikuttavat heikentävästi työhyvinvointiin.**

5. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Talousarviossa 2019 valtuusto on hyväksynyt kuntayhtymän käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan ja investointiosan sekä rahoitusosan sitovat taloudelliset tavoitteet.

Käyttötalousosan sitovat tavoitteet ovat toimialueiden määrärahat ja tuloarviot. Vuoden 2019 kuntayhtymän tilikauden ylijäämä (liikelaitos mukaan luettuna) oli +65 176,65 euroa. Kuntayhtymän tulos (pl. liikelaitos) oli 0 euroa. Toimintatuotot jäivät 5,5 milj. euroa alle muutostalousarvion. Toimintakulut jäivät 4,9 milj. euroa muutostalousarviota pienemmäksi. Toimintatuotot ja toimintakulut kertyvät tuloslaskelmaan käyttötalousosasta, jossa toimialueiden tavoitteet on esitetty.

Toimintatuotot toteutuivat talousarviota pienempänä, koska myyntituotot jäivät 6,1 milj. euroa talousarviota pienemmiksi. Jäsenkuntien maksuosuudet alittuivat 8,2 milj. euroa. Maahanmuuttajien ja sotaveteraanien palveluista saadut korvaukset toteutuvat kuitenkin muutostalousarviota suurempina.

Tuloarviot alittuivat yhtymän johdossa 7,5 milj. euroa (1,14 %) ja terveys- ja sairaanhoitopalveluissa 418 tuhatta euroa (0,96 %). Investointiosassa ylittyivät tietojärjestelmähankkeet 62 tuhatta euroa (100 %). Toimintakuluissa ylityksiä tuli ikääntyneiden palveluissa ja kuntoutuksessa 549 tuhatta euroa (0,28 %) sekä perhe- ja sosiaalipalveluissa 1,4 milj. euroa (1,15 %).

Kuntayhtymän henkilöstökulut toteutuivat 2,3 milj. euroa muutostalousarviota pienempinä. Tämä selittyy pääasiassa lomapalkkavarauksen pienemmällä muutoksella ja ennakoitua suurempina saaduilla henkilöstökorvauksilla. Palvelujen ostot mukaan lukien avustukset toteutuivat 2,9 milj. euroa muutostalousarviota suurempina.

Määrärahojen ylitykset (1000 €)			Tuloarvioiden alitukset (1000 €)		
Toimialue	Ylitys €	Ylitys %	Toimialue	Alitus €	Alitus %
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	-549	0,28	Yhtymän johto	-7 579	1,14
Perhe- ja sosiaalipalvelut	-1 439	1,15	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	-418	0,96

- **Budjetin tavoitteeksi asetettu kasvuprosentti oli erittäin optimistinen jo v. 2018 ja sama linja jatkui v. 2019. Yhtymän taholta ja arviointikertomuksen vastineessa on tuotu esiin kasvupaineet.**
- **Talouden suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana tulee olla kasvava palvelutarve ja kuntien omistajaohjauksen tulee tähän sitoutua.**
- **Muutosohjelma kohdistuu vuosiin 2020-2024.**

6. MUIDEN TOIMIALAKOHTAISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Talousarviokirjan tekstiosuuksissa on esitetty muita toimialakohtaisia tavoitteita, joihin tarkastuslautakunta on halunnut arvioinnissaan kiinnittää huomiota ja arvioinut tavoitteiden toteutumista. Tässä kappaleessa tuodaan esille tavoitteet ja tarkastuslautakunnan tekemä arviointi sekä suositukset.

6.1 Yhtymän johto

YHTYMÄN JOHTO

Tavoitteet	Tarkastuslautakunnan arviointi	
Painopiste strategiassa	Strategiaa ei ole päivitetty 2017 jälkeen. Vuonna 2018 odotettiin sote-uudistusta. Tarkastuslautakunta suosittaa, että yhtiössä on toimiva strategia. Strategiaa tarkastellaan ja päivitetään säännöllisesti ja sen tulee olla toimintaa ohjaava.	Yellow
Rahavirtojen turvaaminen	Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että muuttuneeseen tilanteeseen on reagoitu muun muassa muutosohjelmalla.	Yellow
Toimialat ylittävät kehitysohjelmat ja järjestelmähankkeet	Tarkastuslautakunta toteaa, että tietojärjestelmähankkeita kuten esim. Una-hanketta ja muutosohjelmaa on viety eteenpäin. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että laatu järjestelmää kehitetään toimialueet ylittävänä toimintana.	Green
Riskienhallinta	Tarkastuslautakunta toteaa, että riskienhallintaa on tehty.	Yellow

6.2 Strategia- ja tukipalvelut

STRATEGIA- JA TUKIPALVELUT

Tavoitteet	Tarkastuslautakunnan arviointi	
Viimeisten tukipalveluiden integrointi	Tarkastuslautakunta toteaa, että integraatio on saatettu loppuun.	Green
Toimintatapojen, ohjeistusten ja tietojärjestelmien yhdenmukaistaminen loppuun	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhdenmukaistaminen jatkuu ja toteaa, että tietojärjestelmät on yhdenmukaistettu.	Yellow
Tilojen ja niiden kustannusten optimointi	Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että toimipaikkojen verkostoa on kartoitettu. Tarpeettomien tilojen määrän vähentämiseksi on tehty ohjelma, mutta yhtiö maksaa edelleen n. 1 milj. euroa tyhjästä tiloista vuodessa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tilojen ja kustannusten optimointia jatketaan.	Yellow
Hankintaprosessin sujuvuuden ja tehokkuuden optimointi	Tarkastuslautakunta toteaa, että prosessit on pääosin hiottu, mutta joidenkin kohdalla kehittäminen jatkuu.	Yellow
Raportoinnin ja tiedolla johtamisen integrointi	Tarkastuslautakunta toteaa, että asia on vielä kesken ja että tiedolla johtaminen on tulevaisuutta.	Yellow
Ammattityövoiman pysyminen ja jaksaminen	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilökunnan pysymiseen ja jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.	Yellow
Tarvitavat resurssit: ICT, toimitilakehitys ja järjestelmät	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että resurssien riittävyyteen tulee kiinnittää jatkossa huomiota.	Yellow

6.3 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVELUT

Tavoitteet	Tarkastuslautakunnan arviointi	
Hoitoon pääsyn turvaaminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että hoidon saatavuuden parantamiseksi on tehty huomattavia parannuksia, mutta kaikki tavoitteet eivät kuitenkaan toteutuneet.	Yellow
Asiakaspalautteen kerääminen ja huomioiminen, muistutusten nopea käsittely	Tarkastuslautakunta toteaa, että asiakaspalautetta kerätään ja palaute on ollut kokolailla hyvää ja pitää hyvänä, että muistutuksiin vastaaminen on nopeutunut.	Yellow
Hoidon korkea laatu ja turvallisuus	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hoidon laatuun ja sen turvallisuuteen kiinnitetään edelleen huomiota.	Yellow
Avainosaajien rekrytoinnin parantaminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtymä on suosittu lääkäreiden erikoistumispaikkana. Kesäaikana on ollut vaikeuksia saada terveydenhuollon henkilöstön sijaisia. Rekrytointiprosessi on hidastunut yt- neuvotteluiden johdosta.	Red
Työhyvinvoinnin parantaminen	Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että yt:t on heikentänyt työhyvinvointia. Henkilöstön työhyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota.	Yellow
Ulkokuntamyynti	Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitetaso on ollut liian korkea. Resursseja ei ole riittävästi. Palvelujen tarve on maakunnassa suuri.	Red
Rakenteelliset muutokset kustannustason laskemiseksi	Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että toimenpiteitä on tehty. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota rakenteellisiin ratkaisuihin.	Red
Uudet sähköiset asiointikanavat	Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että sähköisiä asiointikanavia on otettu käyttöön ja että niitä kehitetään edelleen.	Green
Kotiin vietävien palveluiden kehittäminen	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ensihoidon tavoite on täytynyt ja toteaa, että kotisairaala toimii ja että yhden ensihoitajan ambulansseja on käytössä.	Green
Terveysasemaverkko	Tarkastuslautakunta toteaa, että erilaisia suunnitelmia ja laskelmia on tehty, mutta mitään konkreettisia toimenpiteitä ei ole vielä tehty. Terveysasemaverkon kehitys on vielä kesken.	Red
Palvelusetelin jatko	Tarkastuslautakunta toteaa, että palvelusetelikäytäntöä tulee edelleen kehittää hoidon pääsemisen turvaamiseksi.	Red
Paljon palveluita käyttävien hoito	Tavoitteen saavuttamista ei voida arvioida annetuilla tiedoilla.	Red

6.4 Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT JA KUNTOUTUS

Tavoitteet	Tarkastuslautakunnan arviointi	
92,5% asuu yli 75-v. Kotona 2019	Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoite ei toteutunut.	
Valinnanvapauden lisääminen	Kotikuntoutuksen ja kotihoidon tavoitetta ei saavutettu. Loppuvuodesta muutettiin täyskatteiseksi, joka parantaa tavoitteen toteutumisen mahdollisuutta.	
Asumisen kehittäminen	Asumisen kehittämistä on tehty ja kuntakohtaisten suunnitelmia on laadittu.	
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että tuloksia ei ole käytettävissä.	
Oman toiminnan kilpailukyvyyn vahvistaminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että kilpailukyvyyn vahvistamiselle ei ole asetettu mitattavia tavoitetta.	
Asiakasohjauksen keskittäminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että asiakasohjaus on keskitettyä, mutta onko riittävästi. Arviointimittari puuttuu.	
Kotiin vietävien palveluiden laajentaminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että kotiin vietävien palveluiden laajentamistavoitetta ei ole saavutettu.	

6.5 Perhe- ja sosiaalipalvelut

PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Tavoitteet	Tarkastuslautakunnan arviointi	
Osallisuuden, valinnanvapauden ja itsemääräämisoikeuden tukeminen/vahvistaminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että palvelu-, asiakas- ja hoitosuunnitelmien toteuttamistyö on kesken. Hyvänä asiana tarkastuslautakunta toteaa, että osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskevat ohjeet ja määränseuranta on toteutunut.	
Painopiste ennaltaehkäisyyn	Tarkastuslautakunta toteaa, että painopiste on laajasti ennaltaehkäisyssä ja monenlaisia suunnitelmia sekä toimenpiteitä on tehty, mutta työtä pitää edelleen jatkaa.	
Asumispalveluiden kehittäminen (vammaisat ja mielenterveyskuntoutajat)	Tarkastuslautakunta toteaa, että mielenterveys ja päihdepalveluiden suunta on kääntynyt ja laitosasumista on vähennetty. Vammaispalveluiden asumispalveluita on kehitetty palvelutarpeen mukaan.	
Hoito- ja palvelupolut eheiksi ja joustaviksi	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhtenäisiä toimintaprosesseja ja monialaista yhteistyötä kehitetään.	
Asiakasohjauksen kehittäminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että neuvontaa on keskitetty ja että hankkeet jatkuvat.	
Sosiaalipäivystyksen uudistaminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että kehittämistyön painopisteet ovat hyvän suuntaisia.	
Vaativan ja erityistason palveluiden jalkauttaminen	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä Lape kehittämistyön jatkotyönä syntyneitä perhekeskusmallia ja sen moninaisia toimintamuotoja.	
Perhehoidon kehittäminen	Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintamallit on yhtenäistetty ja on saatu uusia hoitajia. Perhehoidon kehittäminen ja uudistaminen on tärkeää.	
Yhdyspintatyö	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että työjakoa ja prosessien kehittämistä jatketaan.	

6.6 Ympäristöterveyskeskus

YMPÄRISTÖTERVEYSKESKUS

Tavoitteet	Tarkastuslautakunnan arviointi	
Riittävät resurssit neuvontaan ja ohjaukseen	Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnan tulokellinen järjestäminen edellyttää riittäviä resursseja.	
Eläinlääkinnässä panostus terveydenhuoltoon	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon riittää panostusta.	

7. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuntayhtymän kolmas toimintavuosi ei toteutunut ongelmitta. Tarkastuslautakunta on edelleen huolissaan henkilöstön jaksamisesta. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota työvoiman määrään ja osaamiseen. Niiden tulee vastata palvelujen tarvetta. Tarkastuslautakunta edellyttää, että alueen asukkaiden tulee saada palvelut yhdenvertaisesti ja sujuvasti.

Vuonna 2019 tapahtui kyberhyökkäys Lahden kaupungin tietojärjestelmiin, jolla oli vaikutusta myös kuntayhtymään. Tästä ei kuitenkaan aiheutunut olennaisesti merkittäviä vaikutuksia asiakkaille tai yhtymälle, mutta aiheutti kuitenkin ylimääräistä työtä henkilöstölle. Tarkastuslautakunta toteaa, että riskienhallintaan erityisesti tietojärjestelmien näkökulmasta tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta vastaavilta ongelmilta välttyään jatkossa. Tarkastuslautakunta toteaa, että tietojärjestelmien hankinnat tulee tehdä huolellisesti.

Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtymäkokousmalli on vahvistanut omistajaohjausta, mutta on luonut ristiriitoja. Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että päätöksenteossa löytyy yhteisymmärrys.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ikääntyneiden ja sosiaalipalveluiden ostopalveluiden valvontaan kiinnitetään erityistä huomiota. Jos tarkastus- ja neuvontakäynneillä on jokin painopiste, tulee seuraavana vuonna varmistua, että mahdolliset puutteet on korjattu. Lisäksi tarkastuslautakunta edellyttää, että palvelun laatukriteerit on määritelty sopimuksissa ja sopimussakot otetaan käyttöön. Tarkastuskäyntejä tulee tehdä myös ennalta ilmoittamatta. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tulee resurssien olla riittävät.

Perussopimuksen mukaisten palvelusopimusten merkitys, sitovuus ja ohjausvaikutus on tärkeä talousarvion ja taloussuunnitelman ohjausvälineenä.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tilinpäätöksessä otetaan kantaa talousarviokirjan toimialakohtaisissa tekstiosuuksissa esitettyihin asioihin.

Tarkastuslautakunta on laatinut sitovien ja toiminnallisten tavoitteiden osalta tarkemmat johtopäätökset ja suositukset, jotka löytyvät arviointikohteiden yhteydessä.

8. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS YHTYMÄKOKOUKSELLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2019 yhtymäkokouksen käsiteltäväksi ja esittää, että yhtymäkokous pyytää hallitukselta vastineet arviointikertomuksen havaintoihin, jotka on merkitty punaisella ja keltaisella sekä erillisissä tekstilaatikoissa, toimitettavaksi tarkastuslautakunnalle 30.9.2020 mennessä. Hallituksen antamat vastineet lautakunnan huomioihin on syytä kirjata samalle lomakkeelle siten, että molemmat ovat näkyvissä.

Tarkastuslautakunta kiittää kuntayhtymän koko henkilökuntaa sekä erityisesti tarkastuslautakunnassa vierailleita asiantuntijoita yhteisestä toimintavuodesta ja hyvästä yhteistyöstä.

Arviointikertomus on saatavilla myös kuntayhtymän www-sivuilta osoitteesta <http://www.phhyky.fi>. Kuntayhtymä toimittaa arviointikertomuksen kaikkien jäsenkuntien tarkastuslautakunnille.

Lahdessa 29. huhtikuuta 2020

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tarkastuslautakunta

Pekka Törrönen,
puheenjohtaja

Seppo Koskinen
varapuheenjohtaja

Soile Kyntäjä
jäsen

Pirjo Riikonen
jäsen

Tero Mäyrä
jäsen